

ΚΑΥΣΗ ΝΕΚΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

*τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Χαλκίδος κ. Χρυσοστόμου*

Μὲ ἀφορμὴ τὴν ψήφιση τοῦ νέου νόμου, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν καύση - ἀποτέφρωση τῶν νεκρῶν σωμάτων, κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ ἰδίου τοῦ θανόντος ἢ τῶν στενῶν συγγενῶν του α' ἢ β' βαθμοῦ, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε Ἐγκύκλιον, στὴν ὁποία λέγει ὅτι ἡ ἀποτέφρωση δὲν εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν πράξη Της καὶ τὴν παράδοσή Της, γιὰ θεολογικούς, κανονικούς καὶ ἀνθρωπολογικούς λόγους. Διατυπώνει τὴν διδασκαλία τῆς ὡς πρὸς τὸ ἀνθρώπινο σῶμα καὶ τονίζει τὸν ἀπαραίτητο σεβασμὸ στὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις τοῦ ἰδίου τοῦ θανόντος καὶ τὴν ἀνάγκη διακριβώσεως τῆς βουλήσεώς του, διαφωνοῦσα οὐσιαστικὰ μὲ τὴν παρεχόμενη δυνατότητα στὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον νὰ ἀποφαίνεται περὶ τῆς καύσεως τοῦ νεκροῦ συγγενοῦς των, ὅταν ἐκεῖνος δὲν εἶχε τὴν πρόνοια, ὅσο ζοῦσε, νὰ ἐπιλέξει. Δηλώνει, τέλος, ὅτι ἡ ἐπιλογή τῆς καύσεως συνιστᾷ ἔκφραση τῆς αὐτονομήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναφέρει τὶς κανονικὲς ἐπιπτώσεις μίας τέτοιας ἐπιλογῆς, τῆς καύσεως, δηλαδή, τοῦ νεκροῦ σώματος.

Μερικοὶ ὠμίλησαν καὶ ἔγραψαν περὶ «σάλου», τὸν ὁποῖον δημιούργησε ἡ ἐγκύκλιος καὶ βέβαια δὲν εἶναι ἀκριβῆς ἡ «διαπίστωση». Πρόβλημα ἢ σάλος, ἴσως, νὰ δημιουργηθεῖ, ὅταν θὰ ἀρχίσει νὰ ἐφαρμόζεται στὴν Πατρίδα μας ὁ νέος τρόπος διαχειρίσεως τοῦ νεκροῦ, διὰ τῆς παραδόσεώς του στὴν καταστροφικὴ βιαιότητα τῆς πυρᾶς, ὅποτε καὶ θὰ ἐφαρμοσθεῖ καὶ ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος.

Τότε, ἐνδεχομένως, θὰ σπεύσουν κάποιοι νὰ δημιουργήσουν πρόβλημα καὶ νὰ προβάλλουν δι' ὅλων τῶν μέσων τὸ περιστατικὸ, ὥστε νὰ παρουσιασθεῖ γιὰ ἄλλη μία φορὰ ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀπηρχαιωμένη καὶ ἀντιδραστικὴ καὶ ἄπονη, ἐναντι τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ ὑπερασπισθοῦν, μετὰ τῆς συνήθους μανίας, τὸ «ἀτομικὸ δικαίωμα», ἀλλ' οὐδόλως ἢ πολὺ λίγο, γιὰ νὰ μὴ φανοῦν καὶ ἄδικοι ἢ ἀντιδημοκρατικοί, θὰ παραδεχθοῦν ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀντιδραστικὴ καὶ ἄπονη τιμωρός, ἀλλ' ἔχει ὑποχρέωση νὰ ὑπερασπίζεται τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ ὀριοθετεῖ γιὰ τὰ μέλη Της τὴν πίστη καὶ τὸ ἦθος.

Τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται ἡ Ἐκκλησία, καὶ μάλιστα τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν διαφωνεῖ μὲ τὴν ἀποτέφρωση. Τὸ θεόπλαστο σῶμα θεωρεῖ ὡς ἱερό Ναὸ τοῦ κατοικοῦντος ἐν αὐτῷ ἁγίου Πνεύματος (Α' Κορ. στ' 19). Καὶ ἡ ἴδια ἡ φύση τὴν δικαίῳνει, ὅταν καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἀρνεῖται τὴν ὀλοσχερῆ διάλυση τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ κρεματοῖο, πὺ ἀποτεφρώνει καὶ τὸ τριβεῖο, τὸ ὁποῖο στὴν συνέχεια βιαίως κονιορτοποιεῖ τὰ ὀστᾶ.

Τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἐλευθερία του ὑπερασπίζεται ἡ Ἐκκλησία, ὅταν διαφωνεῖ μὲ τὸ δικαίωμα πὺ δίδει ὁ νόμος σὲ συγγενεῖς, νὰ ἀποφασίζουν τὴν καύση, ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους, ἀλλὰ γιὰ ἄλλον! Καὶ ἔχω στὴν Μητρόπολή μου παράδειγμα, πὺ συγγενεῖς θανόντος ὀρθοδόξου χριστιανοῦ τοῦ στέρησαν τὴν νεκρώσιμη ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία, ἐπειδὴ οἱ ἴδιοι ἦσαν αίρετικοί!!! ἐν γνώσει τους μάλιστα, ὅτι ὁ θανῶν ἠθέλε ἐκκλησιαστικὴ κηδεῖα καὶ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι προθυμοποιηθήκαμε νὰ ἀναλάβουμε ἐμεῖς ὄλες τὶς διαδικασίες. Ποιὸς ὑπερασπίζεται, σὲ τέτοιες περιπτώσεις, τὸ «ἀτομικὸ δικαίωμα» τοῦ ἀνθρώπου;

Τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται ἡ Ἐκκλησία, ὅταν καταγγέλει, εὐπρεπῶς πάντοτε, τὴν σύγχρονη ἀπάνθρωπη συμπεριφορὰ, πὺ, ἐνῶ ψάχνει νὰ βρεῖ τόπους γιὰ τὴν ὑγειονομικὴ ταφή τῶν σκουπιδιῶν, ταυτόχρονα, καίει τὸν ἄνθρωπο, ὅπως καίμε τὰ σκουπίδια.

Τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸν σέβεται καὶ τὸν τιμᾶ, ὅταν προσευχομένη τὸν παραλαμβάνει νεκρὸ ἐκ τοῦ οἴκου του καὶ τὸν μεταφέρει λιτανευτικὰ στὴν Ἐκκλησία, μὲ ἱερεῖς φορεμένους ἄμφια, μὲ ἱερὰ ἐξαπτέρυγα καὶ θυματὰ, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἕως τοῦ τάφου, ὅπως ἀκριβῶς λιτανεύει τὶς ἱερὲς εἰκόνες καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων.

Τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται καὶ τιμᾶ ἡ Ἐκκλησία, ὅταν στὸν τάφο του τοποθετεῖ σταυρὸ (τὸ τρόπαιο τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τὴν πηγὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ τῆς ἄληκτης ζωῆς) καὶ τοῦ ἀνάβει καντήλι, ὅπως ἐνώπιον τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Καὶ αὐτὸ τὸ μνήμα, διατηρεῖ τὴν μνήμη ὄχι μόνον τοῦ νεκροῦ (ὄσοι ἔχουν πείρα γνωρίζουν τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς παρηγορίας), ἀλλὰ καὶ τοῦ θανάτου τὴν μνήμη, πὺ εἶναι ἐξαιρετικὰ ὠφέλιμη γιὰ ὄλους μας.

Τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται ἡ Ἐκκλησία, ὅταν τὸν μαθαίνει νὰ διατηρεῖ τὴν παράδοσή του καὶ ὅσα ἐδιδάχθη, νὰ ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὸν ἑαυτό του, χωρὶς νὰ τὸν ἀπολυτοποιεῖ καὶ νὰ ζεῖ ὄχι ἀτομικά, ἀλλὰ σὲ κοινωνία μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὸν συνάνθρωπο καὶ τοῦ ζητεῖ νὰ μὴν ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐμπειρία καὶ ζωή.

Τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ σῶμα του, ὅταν εὐαγγελίζεται τὴν ἀνάσταση καὶ τὴν συντριβὴ τοῦ θανάτου. Καὶ ὅταν διακηρύσσει ὅτι ὁ θάνατος ἔχει νικηθεῖ καὶ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει τὴν χρονικὴ διάρκειά πὺ ἀναγράφουμε στὶς ταφόπλακὲς μας, ἀλλ' εἶναι αἰώνια. Ἔτσι, τὴν ταφὴν τοῦ παρομοιάζει μὲ τὴν σπορὰ τοῦ κόκκου τοῦ σίτου, ὁ ὁποῖος δὲν χάνεται, ἀλλὰ φέρει καρπὸν πολύν (Ἰωάν. β', 24). Ἔτσι εὐαγγελίζεται τὴν θέωση ὄχι μόνο τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος καὶ ἔχει, ὡς θησαυρὸς τῆς ἀνεκτίμητο, ἀποδεικτικὰ τῆς πίστεώς τῆς, τὰ Ἱερὰ τῶν ἁγίων (ἀνθρώπων) λείψανα.

Τέλος, τὸν ἄνθρωπο ὑπερασπίζεται, ὅταν σέβεται τὴν ἐπιλογὴν του, νὰ παραδοθεῖ, ἀρμοδίως, ὁ νεκρὸς του εἰς τὴν πυρὰν καὶ δὲν τὸν σύρει διὰ τῆς βίας στὴν Ἐκκλησία, προκειμένου νὰ τοῦ προσφέρει προσευχὲς γιὰ αἰώνια ἀνάπαυση, τὴν ὁποία πιθανότατα δὲν ἐπίστευε, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐπέλεγε κάτι, πὺ δὲν υἰοθετεῖ γιὰ τὰ παιδιά τῆς ἢ Ἐκκλησίας. Μακάρι καὶ ὅσοι κόπτονται γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα νὰ σέβωνται ἔτσι τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἐπιλογὴν του. Καὶ γιὰ νὰ εἶμαι δίκαιος, μακάρι, αὐτὴ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὴν σεβόμαστε καὶ ὅσοι τὴν ὑπηρετοῦμε καὶ νὰ μὴν ἀπορρίπτουμε ὅποιον δὲν μᾶς ἐπιλέγει. Μὴν ξεχνοῦμε, τὸ λέγω κυρίως στὸν ἑαυτό μου, ὅτι ἄλλου πνεύματος πρέπει νὰ εἶμαστε ἐμεῖς (Λουκ. θ', 55), πὺ ἀκολουθοῦμε τὸ Χριστό.

Ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡστόσο, ἀφήνει καὶ τὴν δυνατότητα στὸν Ἐπίσκοπο τῆς κάθε Τοπικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐπιτρέψει τὴν τέλεση τρισαγίου, σὲ περίπτωσιν πὺ κρίνει ἡ ποιμαντικὴ του σύνεσις. Καὶ ἐδῶ, ἀσφαλῶς, ἔχουν θέσιν οἱ λόγοι - αἰτίες τῆς συγκεκριμένης πράξεως. π.χ. Στὴν Μητρόπολή μου, πρὶν λίγο καιρὸ, ἀπέθανε κάποιος, ὁ ὁποῖος γραπτῶς ἄφησε ἐπιθυμία νὰ καεῖ, ὄχι διότι ἦτο ἄπιστος καὶ ἀρνητὴς τῆς μετὰ τὸν θάνατον ζωῆς, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ μεταφερθεῖ ἡ τέφρα του στὴν Ἀμερική, ὅπου καὶ κεῖνται καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς του. Πόση εὐγένεια καὶ τί κατανόηση ἔδειξε ἡ καλὴ του σύζυγος, στὴν ἀπόφασίν μου νὰ μὴν ψαλλεῖ νεκρώσιμος ἀκολουθία! Σπάνιο φαινόμενο.

Ἄλλοι θὰ ἀπειλοῦσαν μὲ ταραχὲς καὶ προσφυγὴ στὰ Μ.Μ.Ε. Τὴν εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τὴν θέση αὐτὴ, γιὰ τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ὑπευθυνότητά της. Ὅμως καὶ ἐμεῖς, συσκεφθέντες καὶ συμβουλευθέντες καταλλήλως ἐμπειροτέρους Ἀρχιερεῖς, ἐδώσαμε εὐλογία στὸν Ἱερέα μας νὰ τελέσει τρισάγιον.

Οἱ περισσότεροι βέβαια προβαλλόμενοι λόγοι τῆς ἐπιλογῆς τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν εἶναι μᾶλλον προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις καὶ μάλιστα κάποιοι ψυχολόγοι λέγουν ὅτι ἡ καύσις ἀποτελεῖ αὐτοκτονικὸ ἰσοδύναμο σὲ ἐπίπεδο φαντασιακό. Πάντως, τὸ θέμα δὲν εἶναι ἀπλό, ἀλλ' ἄπτεται τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ στὸ δόγμα περιλαμβάνονται καὶ ὅσα ἀφοροῦν στὴν παράδοση καὶ τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας καὶ μᾶλλον δείχνει ἔλλειψη ἀγάπης πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους. Ὡστόσο, κανεὶς καὶ τίποτε δὲν θὰ μπορέσει νὰ ἐμποδίσει τὸν Θεὸ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, νὰ ἀναστήσει τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τὰ ὄστᾳ τὰ ξηρὰ (Ἰεζεκιήλ λζ', 1-14) ἢ καὶ ἐκ τῆς τέφρας των.

Ἐλεύθεροι, λοιπόν, καὶ ἀξιοσέβαστοι στὶς ἐπιλογές μας καὶ ἐνώπιον τῶν νέων τρόπων, πού, μετὰ ἀπὸ αἰῶνες αἰῶνων, εἰσάγονται στὴν Πατρίδα μας. Ἀρκεῖ νὰ μὴν ξεχνοῦμε, οἱ εἰσαγαγόντες καὶ ὅλοι μας, ὅτι ὅπου ὑπάρχει ἐλευθερία, ἐκεῖ ὑπάρχει ἀναπόφευκτα καὶ ἡ εὐθύνη...